روزنه

جهانگیری در واکنش به سخنان ترامپ

جز نفرت، تهمت، بدبینی، دروغ و توهین حرف دیگری نشنیدیم

● **ایسنا:** معاون اول رئیس‌جمهور روز گذشته در آیین افتتاح کارخانه آهن اسفنجی میانه با قدردانی از دست‌اندرکاران احداث واحد احیای مستقیم و تولید آهن اسفنجی، از تلاش‌های قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیا(ص) تشکر کرد و گفت: «اینکه برخی می‌گویند دولت اقتصاد را به سپاه داده، سخنی جفا و غیرمنصفانه است چراکه دولت به میزانی که بخواهد پروژه‌ها و طرح‌ها را در اختیار سپاه قرار می‌دهد. البته سپاه و قرارگاه سازندگی از توانمندی خوبی برخوردار است و قرارگاه سازندگی مجموعه‌ای متعلق به ملت ایران است که قادر است کارهای بزرگی انجام دهد و دولت نیز نمی‌تواند این توانمندی و ظرفیت را نادیده بگیرد».

اسحاق جهانگیری همچنین با اشاره به سخنان جمعه‌شب رئیس‌جمهور آمریکا، افزود: «مشخص بود که سخنان ترامپ از روی عصبانیت است چراکه او در زمان تبلیغات ریاست‌جمهوری سخنانی گفت اما بعدا با واقعیت‌های اداره کشور و مسائل بین‌المللی روبه‌رو و متوجه شد تمام سخنانی که برای اخذ رأی از مردم به زبان آورده با واقعیت‌ها مغایر است».

او سخنان ترامپ را تکرار اتهامات ناروا، ناصحیح و دروغ نسبت به ملت ایران که ملتی متمدن، تاریخ‌ساز و اثرگذار در تمدن جهانی هستند، دانست و افزود: «یک شخص معمولی وقتی می‌خواهد درباره منطقه‌ای سخنرانی کند، حداقل سعی می‌کند که نام آن منطقه را یاد بگیرد اما رئیس‌جمهور آمریکا برخلاف تمام اسناد معتبر بین‌المللی، خلیج فارس را که قرن‌هاست با این نام در اسناد بین‌المللی ثبت شده، با نام جعلی به کار برده است».

جهانگیری با یادآوری یاوه‌گویی و اظهارنظر ترامپ درباره رابطه ملت ایران با نظام و رهبری گفت: «ملت ایران در ۳۷ سال پس از انقلاب اسلامی، بر اساس باورهایی عمیق توانسته‌اند با وجود مخالفت‌های قدرت‌های بزرگ و به‌خصوص آمریکا، مسیر خود را به خوبی طی کنند که در رأس این باورها رابطه صمیمانه ملت و مقام معظم رهبری بوده است».

او همچنین با اشاره به اظهارنظر مغرضانه ترامپ درباره سپاه پاسداران، گفت: «سپاه از جمله نهادهایی است که با تمام وجود ایستادند و از نظام و ملت دفاع کردند. مگر ملت ایران فراموش می‌کند که سپاه در دوران دفاع مقدس چه نقشی داشته است. دشمنان ملت ایران داعش را ایجاد کردند که امنیت ایران را به خطر بیندازد اما سپاه ایستادگی کرد و امنیتی مثال‌زدنی در ایران برقرار کرده است».معاون اول رئیس‌جمهور عنوان کرد: «خیلی‌ها تردید داشتند که آیا ایران می‌تواند در مذاکره‌ای که یک طرف آن شش قدرت بزرگ و در طرف دیگر ایران قرار دارد، موفق شود اما ما با اتکا به توانمندی دیپلمات‌ها و با اتکا به منطق سخنان خود و پشتوانه قوی در داخل کشور توانستیم برجام را به جایی برسانیم که شش کشور بزرگ دنیا آن را امضا کردند. اما امروز رئیس‌جمهور آمریکا فریاد می‌زند که در توافق‌نامه برجام سر آمریکا کلاه رفته و منافع آمریکا دیده نشده است».

جهانگیری گفت: «تعداد اعضای تیم مذاکره‌کننده ایران حداکثر ۱۰ نفر بودند و این در حالی است که تعداد گروه پشتیبانی مذاکره‌کنندگان آمریکا ۱۵۰ نفر بودند و مشخص نیست که چگونه می‌گویند سر آمریکا کلاه رفته است. مذاکرات برجام یک الگو برای دنیا در جهت حل مسائل پیچیده بین‌المللی است و به همین دلیل است که پیش از آنکه ایران بخواهد به سخنان ترامپ پاسخ دهد، نماینده اتحادیه اروپا به او پاسخ داد».

سپاه به نقطه‌ای رسیده که قوت قلب کشورهای منطقه است

معاون اول رئیس‌جمهوری همچنین روز گذشته در جلسه شورای اداری استان آذربایجان‌شرقی با اشاره به سخنان رئیس‌جمهور آمریکا و اصرار وی بر اینکه میان ملت ایران و مقام معظم رهبری فاصله است، گفت: «علت اینکه توطئه‌های آمریکا در سال‌های پس از انقلاب اسلامی به نتیجه نرسیده و دشمنان ایران نتوانستند اهداف خود را محقق کنند، به خاطر پیوند مستحکم میان امام خمینی (ره) و مردم و پس از آن رابطه مقام معظم رهبری با ملت ایران بوده است» به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، دکتر جهانگیری افزود: «رئیس‌جمهور آمریکا اصرار دارد که روی نهادهای قدرتمند کشور و نهادهایی که بیشترین نقش را در حفاظت از کشور داشته‌اند، انگشت بگذارد و این در حالی است که ملت ایران به خوبی آگاه هستند که سپاه چه نقش مهمی در دوران دفاع مقدس داشته است. سپاه پاسداران امروز به نقطه‌ای رسیده که قوت قلب کشورهای منطقه شده و کسی که توانست داعش را در منطقه زمین‌گیر کند، در واقع سپاه بود».

politics@sharghdaily.ir

یک سال و ۹ ماه بعد از اجرائی‌شدن برجام، این توافق روزی سخت را پشت‌سر گذاشت. روزی که دونالد ترامپ نطق غرایی درباره ایران کرد که اگرچه حاوی مفهوم ویژه‌ای درباره این توافق نبود اما می‌تواند برگ جدیدی را درباره آن رقم زند. دونالد ترامپ بعد از ماه‌ها معطل‌کردن افکار عمومی درباره برجام، تصمیم‌گیری درخصوص برجام را به کنگره واگذار کرد و گفت از این مجلس می‌خواهد تا با افزودن تبصره‌هایی آن را اصلاح کند.

موضوعی که می‌تواند مورد توافق و پسند دیگر شرکای برجام به‌ویژه ایران باشد یا اینکه مخالفت آنها را برانگیزد. موضع‌گیری‌ها تا به اینجا نشان می‌دهد که ایران، شرکای اروپایی و روسیه و چین علاقه‌مند به این رفتار تک‌روانه آمریکا نیستند اما دو ماه فرصت قانونی کنگره برای تصمیم‌گیری دراین‌باره می‌تواند وضعیت را روشن کند. از عباس ملکی دانشیار دانشگاه شریف و رضا نصری، کارشناس حقوق بین‌الملل، خواستیم تحلیل خود درباره این سخنرانی و اضافه‌کردن احتمالی تبصره به توافق را با ما در میان بگذارند.

توصیه عباس ملکی درباره واکنش به سخنان ترامپ:

باید خونسرد باشیم

زینب اسماعیلی

ارزیابی کلی شما از سخنرانی آقای ترامپ چگونه بود؟ چه چیزی در سخنرانی او بیشتر مورد تمرکز بود؟

به نظر من سخنرانی جمعه ترامپ مبتنی بر سیاست دولت‌های قلبی آمریکا درباره ایران بود. چیزهایی که ایشان می‌گفت، استراتژی جدیدی نبود. بلکه جمع‌بندی مسائلی بود که از دوره‌های قبل به‌خصوص از دوره آقای کلینتون شروع شده بود. مثلا «دولت یاغی» یا «ملت تروریست» که آقای ترامپ این ترکیب را در مصاحبه مطبوعاتی خود به کار برد. به نظرم در صحبت‌هایش هیچ استراتژی جدیدی وجود نداشت؛ بلکه جمع‌بندی او از چیزهایی بود که قبلا گفته شد. در نهایت هم آمریکا از برجام بیرون نرفت و تصمیم‌گیری درباره تحریم‌های جدید هم برعهده کنگره گذاشته شد. در مجموع مطلب جدیدی نداشت.

وقتی به صحبت‌های ترامپ درباره برجام دقت می‌کنیم، گویا به‌جای ترامپ این جرج بوش بود که در حال صحبت درباره مسئله هسته‌ای ایران بود، نه رئیس‌جمهوری که بعد از مذاکرات طولانی و سخت هسته‌ای که درباره این مسئله صحبت می‌کند. با وجود اینکه همه پروپاگاندای معطوف به این سخنرانی، این بود که او درباره برجام «تصمیم‌خواهد گرفت»، اما شاهد این بودیم که او درباره برجام به تصمیم خاصی نرسیده و جمع‌بندی من این است که گویا می‌خواهد ایران را بترساند. با این نتیجه‌گیری موافق هستید؟

به‌نظر می‌رسد که اکثر صاحب‌نظران سر این موضوع اتفاق‌نظر دارند که ایران اولین دولتی خواهد بود که از برجام بیرون می‌رود. بنابراین عملیات ایذایی آقای ترامپ در عرصه دیپلماتیک و عرصه‌های دیگر در راستای همین پیش‌فرض است. ایران باید خیلی مراقب باشد که اگر امریکا در حوزه‌های دیگر هم کارهایی از این دست انجام داد، پاسخ‌های سنجیده‌ای بدهیم.

منظورتان از حوزه‌های دیگر چیست؟

مثلا در خلیج فارس؛ اگر ناوگان آمریکایی به آب‌های سرزمینی ایران تعرض کند یا در عراق و افغانستان دست به کارهایی بزند یا با ارسال پهپادهای دیگری بخواهد ایران را تحریک کند، ضمن اینکه باید از آب‌ها و سرزمین ایران دفاع کرد، خیلی‌خیلی باید مواظب بود که چیزی فراتر از این نباشد. باتوجه به وضعیت آمریکا در جهان، سیاست کلی ایران باید هم‌چنان بر این محور استوار باشد که تنش بیشتر نشود.

منظورتان این است که باید خونسردی خودمان را حفظ کنیم؟

بله، چراکه به‌نظر می‌رسد سال‌ها طول می‌کشد تا هرگونه لطمه به ایران ترمیم شود. ما کشوری هستیم که جریان توسعه‌مان یک بار به‌واسطه جنگ تحمیلی قطع شده است و بار دیگر چند سال پیش در جریان تحریم‌های گسترده. بهترین راه برای ایران این است حالا که مواضع آمریکا مثل سابق با تشویق و همراهی دیگر کشورها همراه نیست، ایران از این فرصت استفاده کند. باید با کشورهای اروپایی همکاری کرد و امیدوارم که از سرمایه‌گذاری خارجی در ایران جلوگیری نشود.

ترامپ گفته از کنگره می‌خواهد لایحه بازنگری برای برجام در نظر بگیرد و به آن تبصره اضافه کند. این کار خیلی دور از ذهن و عجیب به نظر می‌رسد. این موضوع اصلا نمونه‌ای داشته و آیا او می‌تواند این قرارداد چندجانبه را تغییر دهد؟

به‌لحاظ حقوقی هر قرارداد حداقل دوطرف دارد. برجام همان‌طور که می‌دانید هفت طرفِ قرارداد دارد و از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد تأیید شده است. به‌نظر من در صورت اینکه آمریکایی‌ها بخواهند تبصره‌ای به برجام اضافه کنند دنیا به آخر نمی‌رسد اما باید بدانند این تبصره یا هر چیز دیگری باید مورد توافق همه خصوصا ایران قرار بگیرد.

اما بحثی که درباره تحریم های سپاه مطرح شد، نگران‌کننده‌ترین بخش سخنرانی ترامپ بود.

ببینید من در سخنرانی ترامپ ندیدم که جایی سپاه را تروریستی اعلام کند. او گفت سپاه حامی گروه‌های تروریستی منطقه است. به‌لحاظ حقوقی بین این دو گزاره فرق وجود دارد.

اما او از وزارت خزانه‌داری خواست که سپاه تحریم‌های تازه ای علیه سپاه اعلام کند.

به نظر من این موضوع باید بیشتر مورد بررسی قرار بگیرد. این موضوع یکی از جاهایی است که طرف ایرانی باید درباره آن بیشتر دقت کنند. سپاه قبلا در چنین لیست‌هایی بوده است و چیزی تغییر نکرده و سپاه باید هم‌چنان همان فعالیت‌هایی که داشته ادامه دهد. به نظر من هنوز اتفاق خاصی نیفتاده است. البته سه شرکت به لیست تحریم‌ها اضافه شد اما این در امتداد تحریم‌هایی است که از آوریل ۱۹۷۹ دولت آمریکا داشته و در ۱۹۸۵ تشدید شد. به نظر من این سخنرانی چیزی را در واقعیات تغییر نداده است. آنها به دنبال این هستند که از عکس‌العمل ایران بهانه‌ای به دست آورند.

اگر روزی طرفین برجام تصمیم بگیرند که از برجام خارج شوند، آیا سخنرانی ترامپ درباره برجام می‌تواند یک نقطه‌عطف در این زمینه باشد؟

من معتقدم در این لحظه روی زمین چیزی تغییر نکرده است. بقیه کشورها و مخصوصا اتحادیه اروپا، سازمان‌های منطقه‌ای و حتی رسانه‌ها و ژورنالیست‌ها اذعان کردند این سخنرانی چیزی نبود که بتواند ایران را محدود کند و در کل کاری منطقی نبوده است. اما از این به بعد چه خواهد شد به نظر من خیلی به طرف ایرانی بستگی دارد. تا به الان سیاست خارجی ایران دو خصیصه داشت، یکی اینکه منطقی بود و دیگر اینکه بسیار به‌روز و دقیق بود. اینکه آقای رئیس‌جمهور در آخرین ساعات یک روز تعطیل سخنرانی کردند، پیام خیلی خیلی روشنی داشت. درعین‌حال ما انتظارات منطقی داریم؛ هم دفاع از کشور مدنظر ماست و هم اینکه مذاکرات را در چارچوب برجام با کشورهای ۵+۱ ادامه می‌دهیم.

از موضع‌گیری‌های دولت آمریکا نسبت به ایران از زمان تسخیر سفارت تا امروز، به نظر می‌آمد اغلب سیاست‌ها معطوف به تغییر رژیم در ایران بوده است؛ اما در دوره اوباما به نظر می‌رسد این رویکرد در آمریکا تغییر کرده و به پایان خود رسیده است؛ ولی ترامپ نشان داد همچنان درگیر شخم‌زدن تاریخ تلخ بین دو کشور است.

ببینید عقیده من این است که فارغ از اینکه چه‌کسی در تهران حکومت می‌کند، ساختار دولت آمریکا و لابی‌هایی که در واشنگتن وجود دارد، حداقل یکی از لابی‌های واشنگتن مخالف ایران خواهد بود و زمان و مکان خاصی ندارد؛ اما درباره جمهوری اسلامی به نظر می‌رسد نه یک لابی بلکه چندین لابی در آمریکا در حال کارکردن است. از بعد از انقلاب تا به حال، موضوع تغییر رژیم در ایران گاهی مشخص‌تر گفته شده و گاهی در لفافه مطرح شده است. آقای ترامپ برآیند تمام استراتژی‌های آمریکایی‌ها در مقابل ایران را در روز جمعه تکرار کرد. این به یک معنا استراتژی جدیدی است و به معنایی دیگر، می‌توان گفت چیز جدیدی نبوده و اینها ثابت می‌کند هم باید مواظب کشور بود و هم باید با همه کشورهای دنیا روابط دیپلماتیک و تجاری داشت و هم باید درباره منطقه (منظورم آسیای‌غربی است)، با حساسیت بیشتری کار را دنبال کرد. یکی از چیزهایی که در سیاست خارجی نیاز به بررسی مجدد دارد، شروع دیالوگی جدید و مذاکره با عربستان است.

منظورتان از حساسیت بیشتر چیست؟

هر اتفاقی که بخواهد برای کشور بیفتد از طریق کشورهای همسایه می‌افتد. این مهم است که همسایگان ایران، غالبا ایران‌دوست باشند و علاقه نداشته باشند که آمریکا برای برخی از اهداف خود از آنها استفاده کند.

رضا نصری، کارشناس حقوق بین‌الملل:

عرف و حقوق بین‌الملل به ترامپ اجازه تغییر در برجام را نمی‌دهد

ارزیابی شما از سخنرانی روز جمعه دونالد ترامپ چیست؟

معتقدم یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سخنرانی ترامپ این بود که او برای «جامعه جهانی» تقریبا هیچ استدلال و پیامی نداشت. قاعدتا وقتی رئیس‌جمهور یک کشور درباره سرنوشت یک توافق چندجانبه بین‌المللی و یک قطع‌نامه شورای امنیت سازمان ملل صحبت می‌کند، حداقل انتظار این است که او جامعه جهانی را مخاطب اصلی خود قرار دهد و مواردی را عنوان کند که دغدغه عمومی تلقی می‌شود. اما سخنرانی ترامپ عمدتا برای مخاطب «داخلی» تنظیم شده بود و مواردی در آن ذکر شد که -هرچند ممکن است افکار عمومی آمریکا را دچار هیجان کند- اما در عرصه بین‌المللی تقریبا هیچ خریداری ندارد. به‌عنوان مثال، طرح ادعاهایی از این دست که «ایران به نحوی در ماجرای ۱۱ سپتامبر نقش داشته» یا اینکه «ایران با طالبان همکاری کرده است» یا اینکه «ایران ۴۰ سال پیش دیپلمات‌های ما را گروگان گرفت»؛ همه بیانگر این نکته است که آقای ترامپ در این سخنرانی بیش از اینکه بخواهد جامعه جهانی را متقاعد کند، سعی کرده فضای داخلی آمریکا را تحت‌تأثیر قرار دهد. به نظرم مهم‌ترین دلیل تمرکز او بر فضای داخلی هم این است که آقای ترامپ خوب می‌داند در عرصه بین‌المللی به انزوا رانده شده و تقریبا هیچ اهرم بین‌المللی مؤثری برای مواجهه با ایران ندارد. دیگر نه سازوکارهای آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای آمریکا قابل بهره‌برداری و سوءاستفاده است، نه می‌تواند از شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران قطع‌نامه بگیرد، نه قادر است اتحادیه اروپا را به تصویب قوانین تحریمی ترغیب کند، نه می‌تواند از سایر ظرفیت‌ها و اهرم‌های قهریه نظام بین‌الملل علیه ایران استفاده کند. ازاین‌رو، از هم‌اکنون در داخل کشور خودش فضاسازی می‌کند تا از این طریق احیانا زمینه را برای اقدامات خصومت‌آمیز هم‌پیمان‌های خود در کنگره آماده کند. البته استفاده از اهرم‌ها و سازوکارهای «داخلی» آمریکا هم ملزومات سیاسی و حقوقی خاص خود را دارد. اینکه خانم نانسی پلوسی، رئیس سابق مجلس نمایندگان کنگره و رهبر حزب دموکرات، یک روز پیش از ایراد سخنرانی رئیس‌جمهور در بیانیه‌ای اعلام می‌کند «اگر دولت ترامپ تهدیدهای بی‌پروای خود درباره اعلام عدم تصدیق برجام را محقق کند، کنگره وظیفه خواهد داشت هوشمندانه و قاطعانه از منافع ملی ایالات متحده محافظت کند» خود بیانگر این واقعیت است که ملزومات سیاسی و حقوقی برای پیشبرد سیاست‌های افراطی حتی در درون آمریکا الزاما آن‌طور که تصور می‌شود، آماده و مهیا نیست. ضمن اینکه -اگر قصد نداشته باشند در چارچوب قانون INARA «تحریم‌های هسته‌ای» را برگردانند- برای پیشبرد هر طرح خصومت‌آمیز دیگری در کنگره لازم است دست‌کم ۶۰ سناتور را در مجلس سنا با خود همراه سازند، که هشت سناتور آن باید از حزب دموکرات باشند. بنابراین، آقای ترامپ و تیم افراطی او از هم‌اکنون هراس‌افکنی‌ها و فضاسازی لازم را شروع کرده‌اند.

ترامپ درباره برجام بر مواضعی تأکید کرد که گویی جورج بوش در حال سخنرانی درباره برنامه هسته‌ای ایران بود. به نظر می‌رسد او هنوز درباره برجام به تصمیمی نرسیده و تنها قصد دارد ایران را از ادامه برنامه هسته‌ای بترساند تا اینکه بخواهد عمل جدی انجام دهد.

ساعاتی پیش از شروع سخنرانی آقای ترامپ، کاخ سفید یک «سند راهبردی جامع درباره ایران» منتشر کرد که سخنرانی رئیس‌جمهور نیز حول محور سرفصل‌های همان سند تنظیم شده بود. اما همان‌طور که اشاره کردید، این سند بیش از اینکه حاوی یک استراتژی جدی و مشخص باشد، یک «شکایت‌نامه» بود که در آن به‌طور کلی مجموعه‌ای از گلایه‌ها و تهمت‌های قدیمی علیه ایران و رفتارهای آن فهرست شده بود بی‌آنکه روش جدید و مشخصی برای مقابله با این رفتارهای ادعایی ذکر شده باشد. ایضا در متن سخنرانی نیز آقای ترامپ چهار هدف کلی را برشمرد -مانند «مقابله با رفتارهای بی‌ثبات‌کننده ایران» و «ممانعت از رسیدن ایران به سلاح هسته‌ای»- بی‌آنکه استراتژی جدید و مشخصی ارائه کند. اگر متن سند راهبردی و بیانات رئیس‌جمهور را مبنا قرار دهیم عملا تنها استراتژی ترامپ علیه ایران این است که قصد دارد «مطابق قوانین آمریکا» و به کمک کنگره ایران را محدود کند. تنها موردی هم که آقای ترامپ به‌عنوان اولین اقدام عملی در راستای پیش‌برد سیاست جدید از آن یاد کرد، تحریم کلیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بود که آن‌هم در عمل اقدام عجیب و جدیدی نیست؛ چراکه سپاه پاسداران هم‌اکنون نیز تحت رژیم‌های متعدد تحریمی در آمریکا قرار دارد.

اما جدا از آنچه رسما بیان کردند، به نظر می‌رسد استراتژی نانوشته آمریکا عبارت از این باشد که از طریق تحریک ایران، ابهام‌آفرینی در عرصه حقوقی و هراس‌افکنی در دل سرمایه‌گذاران، فضا را برای بهره‌برداری ایران از برجام نامساعد کند تا ایران احیانا از تداوم حضور در برجام منصرف شود و به دست خود از این توافق خارج شود.

در همین راستا، ترامپ گفت درباره برجام از کنگره خواهد خواست لایحه بازنگری تدارک ببیند و چند تبصره به آن اضافه کند. از منظر حقوق بین‌الملل، این کار اصلا شدنی است؟ درحالی‌که برجام، توافقی چندجانبه است نه توافقی بین دو کشور.

اگر حقوق بین‌الملل به کشورها اجازه می‌داد از طریق مصوبات داخلی خود مفاد قراردادهای بین‌المللی چندجانبه را تغییر دهند، دیگر چیزی به نام «نظام بین‌المللی» معنی نداشت. حال، آقای ترامپ نه‌تنها می‌خواهد به یک توافق چندجانبه بین‌المللی به صورت یک‌جانبه چند تبصره اضافه کند، بلکه می‌خواهد یک قطع‌نامه شورای امنیت (قطع‌نامه ۲۲۳۱) را هم با مصوبات داخلی خود مورد تغییر قرار دهد. طبیعتا، عرف و حقوق بین‌الملل به او چنین اجازه‌ای نمی‌دهد. درواقع، نه‌تنها حقوق بین‌الملل به دولت‌ها اجازه دستبرد یک‌جانبه به توافقات بین‌المللی را نمی‌دهد، بلکه مطابق عُرف و قوانین بین‌المللی هیچ کشوری نمی‌تواند برای شانه‌خالی‌کردن از تعهدات بین‌المللی خود به قوانین داخلی‌اش استناد کند! این موضوع را پیش از این هم آقای ظریف در نامه‌ای که در پاسخ به نامه ۴۷ سناتور جمهوری‌خواه نوشته بود، به آمریکایی‌ها یادآوری کرده بود. آنها هم در زمان مذاکرات در یک نامه به مقامات تهران ادعا کردند که «مطابق قوانین آمریکا» آنها می‌توانند هر توافقی را که با ایران منعقد می‌شود با «چرخش یک قلم» لغو یا تغییر دهند که در پاسخ به آنها آقای ظریف به طعنه نوشته بود: «آمریکا کُل دنیا نیست» و روابط بین‌الملل را حقوق بین‌الملل اداره می‌کند، نه کنگره ایالات متحده!

درواقع، این ادعای آقای ترامپ چنان بی‌اساس بود که بسیاری از رسانه‌ها و تحلیلگران خود آمریکا بلافاصله آن را مردود دانستند. خانم موگرینی نیز به فاصله چنددقیقه صراحتا به آن پاسخ داد و تأکید کرد که هیچ کشوری نمی‌تواند به‌تنهایی یک قرارداد چندجانبه را که متعلق به جامعه جهانی و مورد تأیید شورای امنیت است دستخوش تغییر قرار دهد.

اروپا در مورد این اقدام ترامپ چه واکنشی می‌تواند نشان دهد؟

معتقدم که واکنش اروپا به آمریکا تابه‌حال بسیار مثبت بوده است. پیش از ایراد سخنرانی آقای ترامپ، سفرای مختلف اروپایی در واشنگتن و همچنین مقامات ارشد اتحادیه اروپا، مواضع سیاسی بسیار مثبتی در مورد برجام اتخاذ کردند. پس از سخنرانی او نیز بلافاصله خانم موگرینی واکنش نشان داد و فرانسه، آلمان و بریتانیا نیز در حمایت از برجام بیانیه مشترک صادر کردند. درمجموع، شاید این اولین‌باری باشد که در تاریخ معاصر چنین اجماع فراگیری «در حمایت» از ایران شکل می‌گیرد و این نکته بسیار مثبتی است که بیانگر موفقیت بی‌نظیر دستگاه دیپلماسی کشور است، اما به نظرم جا دارد پارلمان اروپا نیز - به‌عنوان منتخب و نماینده صدها میلیون شهروند اروپایی- در برابر مواضع نامتعارف ترامپ موضع بگیرد و سایر نهادهای اتحادیه را در جهت اتخاذ حمایت‌های «عملی» و «حقوقی» ترغیب کند.

بسیار مهم است که اتحادیه اروپا قانونی موسوم به قانون «مسدودکننده» (Blocking regulation) را - که در سال ۱۹۹۶ برای مقابله با تحریم ثانویه و قوانین فرامرزی کنگره به تصویب رسانده بود - مجددا به‌روز کند تا شرکت‌های اروپایی را به‌خاطر کار با ایران در برابر تحریم‌های احتمالی کنگره تا حد ممکن مصون کند. یکی از اقدامات دیگر که می‌شود به اتحادیه اروپا پیشنهاد کرد این است که قانونی با یک مکانیسم «ماشه» (Trigger mechanism) به تصویب برساند، به‌نحوی‌که سازوکارهای «حمایتی» به صورت خودکار در صورت تصویب قوانین تحریم آمریکا علیه ایران به کار بیفتند و به اجرا گذاشته شوند. این مکانیسم ماشه می‌تواند در رفتار و تصمیمات آتی نمایندگان کنگره تأثیرگذار باشد، ضمن اینکه حاوی یک پیام سیاسی قوی نیز هست.

نکته مهم سخنرانی او، موضوع سپاه بود که وزارت خزانه‌داری آمریکا هم به‌سرعت آن را اعلام کرد. این تصمیم چقدر می‌تواند مشکل ایجاد کند؟

این موضوع هنوز مورد ابهام است. جمله‌بندی‌های ترامپ و متعاقبا بیانیه وزارت دارایی همگی با احتیاط بسیار زیادی تنظیم شده، به‌نحوی‌که نمی‌شود از آن به‌طور قطعی برداشت کرد که سپاه تحت عنوان SDGT (یا یک موجودیت تروریست) نام‌گذاری شده است. قطعا سپاه به‌عنوان یک «سازمان خارجی تروریست» (FTO) نام‌گذاری نشده، ولی اینکه آیا برچسب SDGT خورده یا خیر هنوز مورد بررسی است. آنچه مشخص است این است که سپاه مشمول تحریم‌هایی شده که برای نهادها و افرادی که SDGT خوانده می‌شوند، وضع شده است؛ اما اینکه رسما چنین برچسبی خورده یا نه محل ابهام است، اما درهرحال، این اقدام - به‌جز جنبه توهین‌آمیز و نامتعارفش - احتمالا تأثیر چندانی از نظر حقوقی بر سپاه نمی‌گذارد، چراکه پیش از این هم سپاه مشمول چندین رژیم تحریمی مختلف شده بود!

درحالی‌که ترامپ از اضافه‌کردن تبصره به برجام از سوی کنگره خبر داده، آیا می‌توان گفت وارد دوره پسابرجام شده‌ایم؟ آیا صحبت‌های ترامپ نقطه‌عطفی در افتادن برجام به سراشیبی لغو است؟

گمان نمی‌کنم به دوران پسابرجام به مفهوم منفی کلمه رسیده باشیم. البته سرنوشت توافق هسته‌ای تا حدود زیادی به عملکرد ایران، عملکرد اتحادیه اروپا و در نهایت تا حدودی به عملکرد کنگره در ماه‌های آینده بستگی دارد. معتقدم دستگاه دیپلماسی ایران قادر است در هر سه حوزه تأثیر مثبت بگذارد.

کوتاه دیپلماسی

نامه روحانی به اوباما پس از اجرائی‌شدن برجام

● **ایسنا:** یک پایگاه خبری مدعی شده است که حسن روحانی یک سال پس از اجرائی‌شدن برجام در نامه‌ای به اوباما خرسندی خود را از اجرای این توافق بین‌المللی ابراز کرده است. در متن این نامه که پایگاه خبری میدل‌ایست‌آی منتشر کرده، آمده است: «من معتقدم که یک رویکرد برد-برد که برجام بر آن بنا نهاده شده است، می‌تواند به عنوان یک مدل خوب برای حل مناقشات بین‌المللی استفاده شود. این توافق ثابت کرد که حتی پیچیده‌ترین موضوعات جهانی می‌تواند از طریق گفت‌وگو، مذاکره و همکاری سازنده حل شود». بنابر ادعای میدل‌ایست‌آی این نامه یک سال پس از اجرائی‌شدن برجام در ۱۶ ژانویه از سوی روحانی به اوباما ارسال شده است. در ادامه این نامه آمده است: «من معتقدم موضع برد-برد که برجام بر آن بنا نهاده شده است می‌تواند یک مدل خوب برای حل مناقشات بین‌المللی به‌خصوص در خاورمیانه باشد». بنا بر این گزارش روحانی در این نامه ضمن تشکر از اوباما از او خواسته با انجام اقدامات ضروری لازم از اجرای کامل برجام اطمینان حاصل کند.

واکنش مولوی عبدالحمید به اظهارات ترامپ:

سخنان ترامپ با ادعای متمدن‌بودن آمریکا مغایرت دارد

● **خبرگزاری صداوسیما:** مولوی عبدالحمید درباره سخنان رئیس‌جمهور آمریکا با اشاره به اینکه این اظهارات برخلاف مقررات بین‌المللی است، گفت چگونه ممکن است دولت آمریکا و آمریکایی‌ها ادعای تمدن داشته باشند و از طرفی قراردادی را که در سطح دنیا منعقد شده یک‌جانبه و یک‌طرفه نقض کنند. این عالم اهل سنت افزود ما ترامپ را بابت این صحبت‌ها ملامت می‌کنیم و از دیدگاه ما ترامپ محکوم است.

ادامه از صفحه ۲

امیدی‌ها چند نفرند

«اینکه برخی ژله‌ای و چندفراکسیونی عمل می‌کنند، فقط به پایین‌آمدن اعتماد عمومی به اعضای اصیل فراکسیون منجر می‌شود.شعار شفافیت می‌دهیم درحالی‌که کمتر درون فراکسیون درباره همین اسامی و اعضای اصلی شفاف‌سازی شده است. به‌همین‌دلیل از هرگونه تصمیم در زمینه شفاف‌سازی استقبال می‌کنم».او همچنین تأکید کرده «پیش‌بینی من عددی بالاتر از صد نفر است. درباره ۸۶ امضای نقد محدودیت‌ها برخی نمایندگان حوزه انتخابیه بودند و به نظرم عدد اصلی فراکسیون امید بین صد تا ۱۰۷ نفر است».

بهرام پارسایی، سخنگوی فراکسیون امید نیز که بارها بر ضرورت اعلام اسامی تأکید کرده بود، به فرم‌هایی اشاره می‌کند که به‌طور آنلاین بین نمایندگان تقسیم شده و حالا کار عارف و فراکسیون را برای مشخص‌کردن اعضای واقعی فراکسیون امید آسان‌تر می‌کند».سیاوشی نیز به امضای فرم چندخطی میثاق‌نامه فراکسیون امید اشاره می‌کند و اینکه در همان چند خط بر ضرورت عضویت در یک فراکسیون و تعهد به تصمیم‌های فراکسیونی تأکید شده است. البته در همان حال سیاوشی به نمایندگانی اشاره می‌کند که با وجود رأی‌آوردن در فهرست امید و راهیابی به مجلس از امضای میثاق‌نامه فراکسیون امید سر باز زده‌اند و در برخی تصمیم‌ها آتش‌به‌اختیار عمل می‌کنند.

تحقق وعده؟

عضو فراکسیون زنان مجلس دهم همچنین تأکید می‌کند فراکسیون امید تا به اینجای کار بارها از مواضع چندنبشی برخی نمایندگان عضو این فراکسیون صدمه خورده و این صدمه شاید در دوره‌های بعدی به عدم اعتماد مردم به فهرست موردنظر اصلاح‌طلبان منجر شود. تاکنون جسته‌وگریخته خبرهایی مبنی بر انتشار اسامی فراکسیون امیدی‌های مجلس دهم از جانب سخنگو و نایب‌رئیس این فراکسیون مطرح شده، اما این نخستین‌بار است که شخص عارف در این زمینه اعلام نظر رسمی کرده و شفاف گفته: «به‌زودی فهرست فراکسیون امید را اعلام می‌کند». حالا باید دید وعده عارف چه زمان محقق خواهد شد.